

**«Tassyklandy»
Türkmenistanyň Zähmet
we ilaty durmuş taýdan
goramak Ministri
_____ B. Şamyradow
«30» noýabr 2012 ý.
106-Ö belgili buýruk**

**«Ylalaşyldy»
Türkmenistanyň kärdeşler
arkalaşyklarynyň
Milli Merkeziniň Başlygy
_____ T. Muhammedowa
«21» ýanwar 2013 ý.**

**«Ylalaşyldy»
«Türkmenstandartlary»
Baş döwlet
gullugynyň Başlygy
_____ A. Täçmämmadow
«18» ýanwar 2013 ý.**

**Zähmeti goramak otagynyň (burçunyň)
işini gurnamak boýunça
Maslahatlar**

I. Umumy düzgünler

1. Şu maslahatlar eýeçiligiň görnüşine we hojalygy ýöretmegiň usulyna garamazdan, ähli kärhanalarda (mundan beýläk – kärhana) zähmeti goramak otagyny ýa-da burçuny (mundan beýläk – otag) gurnamak boýunça usuly we amaly kömekleri bermek maksady bilen taýýarlanylady we zähmeti goramak otagyny döretmegiň maksadyny, işiniň esasy ugruny we gurnalyşyna bildirilýän umumy talaplary görkezýär.

2. Zähmeti goramak otagy zähmeti goramaklyga bildirilýän talaplary berjaý etmek, hukuk bilimini ýaýratmak, önümçilik şikesiniň we hünär keselleriniň önüni almak maksady bilen döredilýär.

3. Kärhananyň zähmeti goramak otagy üçin zähmeti goramak boýunça tehniki serişdeler, okuw esbaplary, görkezmeleri, surat şekilleri we habar beriş serişdeleri bilen enjamlaşdyrylan bir ýa-da birnäçe otaglar bölünip berilýär. Zähmeti goramak burçy şu maksat üçin bölünip berilen meýdana baglylykda bezelýär. Mysal üçin ol stend, witrina, ekran ýa-da kompýuter programmasy görnüşinde bolup biler.

4. Zähmeti goramak otagyny döretmek hakyndaky karar kärhananyň ýolbaşçysy tarapyndan kabul edilýär.

5. Zähmeti goramak otagy işgärleriň sany 50 adamdan köp bolan, şonuň ýaly hem işiň häsiýetine baglylykda, zähmetiň howpsuzlygyny üpjün etmekde alnyp barylmalý işiň möçberleriniň ýokary bolan, önümçilik kärhanalarynda döretmek maslahat berilýär.

Kärhananyň işgärleriniň sany 50 we ondan az bolan ýagdaýynda hem-de önümçilik bölümlerinde zähmeti goramak burçy döredilýär.

Kärhananyň işleriniň bir ýerden başga bir ýere göçmek bilen we wagtlaýyn bölümçelerde bagly bolan ýagdaýynda (mysal üçin, wahta-ekspedisiýa usulda işlenilende), hereket edip bilýän zähmeti goramak otagyny döretmeklik maksada laýyk hasap edilýär.

6. Zähmeti goramak otagyny saklamak, onuň işini üpjün etmekligi hasaba almak bilen hem-de kärhananyň işiniň häsiýetine we zähmeti goramak baradaky görkezmelere laýyklykda, hünärmenleriň wezipe borçlary, bölümleriň (gulluklaryň) düzgünnamalary kärhananyň ýolbaşçysy tarapyndan tassyklanylýar.

7. Ministrlikleriň, dolandyryş edaralarynyň we gaýry döwlet dolandyryş edaralarynyň ylmy–barlag institutlarynda, önümçilik birleşiklerinde, iri senagat kärhanalarynda, guramalarynda merkezi (ulgam boýunça) zähmeti goramak otagyny döretmek maslahat berilýär. Olaryň işi esasan kärhanalarda, degişli önümçilik birliklerinde we sebitlerde zähmeti goramak otaglaryny döretmek hem-de onuň bilen bagly usuly kömekleri bermekden ybaratdyr.

II. Zähmeti goramak otagynyň işiniň esasy ugurlary

8. Zähmeti goramak otagynyň işiniň esasy ugurlary şulardan ybarat:

1) zähmetiň howpsuzlygy boýunça meseleleri çözmekde usulyýet kömekleri bermek;

2) işçileriň zähmeti goramak baradaky hukuklary we borçlary, kärhanada iş ýerleriniň şertleri we zähmeti goramagyň ýagdaýy, zähmetiň howpsuzlygy we goragy barada kadalaşdyryjy hukuknamalar boýunça habardar etmegiň ulgamyny döretmek;

3) zähmetiň howpsuzlyk meselelerini wagyz etmek.

9. Zähmeti goramak otagynyň wezipeleri şu aşakdakylardan ybarat:

1) kärhananyň ýolbaşçylygynyň, gaýry wezipeli adamlarynyň, zähmeti goramak baradaky toparyň, zähmeti goramak bölümiň (gullugyň), kärdeşler arkalaşyklary birleşiginiň ýa-da beýleki wekilçilikli guramalaryň ygtyýarly edilen işgärleri tarapyndan gurnalýan zähmeti goramak çärelerini ýerine ýetirmek;

2) zähmeti goramak boýunça seminarlary, söhbetdeşlikleri we maslahatlary geçirmek;

3) işçileri zähmeti goramak, işleriň howpsuz usullary we ýollary, köpçülikleýin we şahsy gorag serişdelerini dogry ulanmak, ilkinji lukmançylyk kömegini bermek meseleleri boýunça okatmak;

4) tehnik howpsuzlyk we önümçilik sanitariýasy barada ýörite bilimleri talap edilýän işçilere gözükdirmeleri bermek we olaryň bilimini barlamak;

5) zähmetiň sagdyn we howpsuz şertlerini döretmek boýunça öndebaryjy tejribelerini wagyz edýän sergileri, ekspozisiýalary, şekilleri we wagyz etmegiň gaýry usullaryny gurnamak;

6) kärhanada, iş ýerlerinde zähmet şertleriniň ýagdaýy baradaky seljermeleri geçirmek we olaryň zähmet hopsuzlygyna edýän täsirine baha bermek.

10. Kärhananyň zähmeti goramak burçy hem şu maslahatlarda göz önünde tutulan zähmeti goramak otagynyň ýerine ýetirýän wezipelerini we işlerini berjaý edýär.

11. Kärhananyň düzüm birlikleriniň (bölümçeleriniň) zähmeti goramak burçy şu maglumatlary üpjün edýär:

1) zähmeti goramak otagynyň iş meýilnamasy (eger kärhanada şeýle otag döredilen bolsa);

2) okuw meýilnamasy we zähmeti goramak boýunça gözükdirme geçirmegiň tertibi;

3) zähmeti goramak meseleleri baradaky kärhananyň ýolbaşçysynyň buýruklary, görkezmeleri;

4) zähmet şertlerini we goragyny kämilleşdirmegiň meýilnamalary;

- 5) kärhananyň düzüm birliklerinde (bölümçelerinde) iş ýerlerindäki zyýanly we howply önümçilik ýagdaýlary we gorag serişdeleri barada;
- 6) zähmeti goramak kanunçylygynyň we gaýry hukuknamalaryň bozulmalary;
- 7) kärhanada önümçilik şikesiniň we hünär keselleriniň ýüze çykan ýagdaýlary we olaryň sebäplerini aradan aýyrmak boýunça görülen çäreler hakynda;
- 8) zähmeti goramak otagyna täze gelip gowşan zähmeti goramak hakyndaky okuw-usuly edebiýatlar, wideofilmler we ş.m. barada.

III. Zähmeti goramak otagynyň (burçunyň) tematiki düzümi we üpjün edilişi

12. Zähmeti goramak otagynyň (burçunyň) tematiki düzümi umumy we ýörite bölümlerini göz önünde tutýar.

- 1) Umumy bölüm şulary öz içine alýar:
 - a) zähmeti goramak hakyndaky kanunlary we gaýry kanunynamalary;
 - b) kärhananyň kanunynamalaryny;
 - ç) kärhanada zähmeti goramagyň dolandyrylyşy hakyndaky habarnamalary;
 - d) zähmetiň howpsuzlygyny üpjün etmekligiň umumy maglumatlary;
 - e) önümçiligiň howply we zyýanly ýagdaýlary;
 - ä) köpçülikleýin we şahsy gorag serişdeleri;
 - f) işgäriň adatdan daşary ýagdaýlar, heläkçilik ýüze çykanda etmeli hereketleri;
 - g) zähmeti goramak boýunça işgärler üçin “Zähmeti goramak boýunça gözükdirijileri işläp taýýarlamak hakyndaky Düzgünnama” laýyklykda taýýarlanan we tassyklanan gözükdirijiler;
 - h) Türkmenistanyň zähmet kanunçylygyna laýyklykda taýýarlanan we tassyklanan gözükdirijiler.

2) Kärhananyň önümçilik aýratynlyklary nazara alynyp ýörite bölekleriniň düzümi şulardan ybarat:

- a) esasy we goşmaça tehnologik ýagdaýlaryň aýratynlyklary baradaky maglumatlar;
- b) önümçiligiň anyk zyýanly ýagdaýlary;
- ç) degişli köpçülikleýin we şahsy gorag serişdeleri, seresaplylyk çäreleri;
- d) önümçilikde kabul edilen howpsuzlyk bellikleri we ş.m.

Okuw hem-de gollanma böleklerini aýratynlykda üpjün etmeklik maslahat berilýär.

13. Zähmeti goramak otagy (burçy) saýlanyp alynan ugra laýyklykda üpjün edilýär we degişli maglumatlary saklaýan serişdeler (çap edilen, audio, wideo serişdeler, nusgalar, trenažerlar, manekenler, nusgalar we başgalar) bilen enjamlaşdyrylýar.

14. Kärhanada zähmeti goramak otagy, deslapky düzülen taslama esasynda ýörite bölünip berilen otagda abzallaşdyrylýar. Täze gurulan ýa-da gaýtadan gurulan önümçilik binalarynda zähmeti goramak otagynyň ýerleşjek ýeri olaryň taslamalarynyň düzülýän pursadynda belli edilýär.

15. Zähmeti goramak otagynyň ýerleşjek otaglary Türkmenistanda hereket edýän gurluşyk ölçeglerine laýyk gelmelidir, olaryň meýdany kärhanada işleýänleriň sanyna görä kesgitlenilýär:

- 1) işleyänleriň sany 1000 adama çenli – 24m²;
- 2) 1000 adamdan köp bolanda – goşmaça her 1000 işleýäne 6m² goşulýar.

Zähmeti goramak otagyň meýdanynyň ölçegine baha berilende bir senenama ýylynda zähmeti goramakdan okadylmaga degişli adamlaryň sanyndan ugur alynsa bolar.

16. Zähmeti goramak burçy üçin aýratyn otag şeýle hem umumy maksatlara niýetlenen otagyň bir bölegi hem bölünip biliner.

IV. Zähmeti goramak otagyň işini gurnamak

17. Zähmeti goramak otagyň (burçunyň) işi, kärdeşler arkalyşygy birleşiginiň ýerli komiteti bilen ylalaşylan we kärhananyň baş inženeri tarapyndan tassyklanan ýylyk we aýlyk meýilnamalara laýyklykda geçirilýär.

18. Zähmeti goramak otagyň işiniň gurnalyşy şulary öz içine alýar:

- 1) zähmeti goramak işlerini gurnamagyň maksadyna, düzümine we aýratynlygyna edilýän talaplara gabat gelmegi;
- 2) zähmeti goramak otagyna (burçuna) kärhananyň işgärleriniň baryp bilmegi we zähmeti goramak boýunça maglumatlary alyp bilmegi;
- 3) kärhananyň uzak möhletli we hereket edýän meýilnamalaryna laýyklykda işini meýileşdirmek;
- 4) kärhanada zähmet şertlerine we goragyna gözegçiligi berjaý etmek.

19. Zähmeti goramak otagyň işine kärhananyň beýleki düzüm birlikleriniň, bölümleriniň (gulluklarynyň) bilelikde işlemekleri we bu işe ýerli häkimiýet, döwlet gözegçiligini amala aşyrýan guramalaryň, kärdeşler arkalaşyklarynyň hem-de senagat we önümçilik birleşikleriniň, zähmeti goramakda hyzmat etmek boýunça ýöriteleşdirilen bilim edaralarynyň hünärmenlerini çekmek.

20. Işi kadalaşdyrmak we netijeliligini ýokarlandyrmak maksady bilen, zähmeti goramak otagyna (burçuna) goşmaça meseleler we wezipeler tabşyrylyp, şonuň ýaly hem olary abzallaşdyrmak we üpjünçilik talaplary bildirilip biliner.

21. Zähmeti goramak otagyň (burçunyň) işiniň guralyşyna we onuň işine gözegçilik etmek boýunça jogapkärçilik kärhananyň baş inženerine ýüklenilýär.